

Bazovica 2023 - 10.09. ob 15 h

Spoštovane tovarišice, dragi tovariši!

Dovolite, da vas sprva v imenu naše organizacije, Zveze koroških partizanov, še posebej pa v svojem in v imenu našega tajnika Andreja Moharja, ki je žal še vedno navezan na voziček, vendar ponosen in vesel skoraj že petdesetletnega sodelovanja in prijateljstva z vami, predvsem pa s Tržaškim partizanskim zborom. Dejansko je tako, da nas povezuje tudi podobna zgodovinska izkušnja, ki je vam in nam narekovala upor in oboroženi boj. A to ni le preteklost iz druge svetovne vojne, je tudi vsakdanji permanentni boj za pravico do življenja. Še huje; do preživetja...

Kar so bili pri nas nenehni politični in družbeni pritiski po tako imenovanem koroškem plebiscitu iz leta 1920, ki ga vsaj nekateri še danes pojmujejo kot zmago nemštva nad slovenstvom, so bile pri vas razmere Mussolinijevega fašizma. Skupni imenovalec pa je bilo že tedaj tudi mejno vprašanje.

Kar je bila pri nas deportacija slovenskih družin v nemška taborišča, obglavljenje tudi takoimenovanih selskih žrtev, množični zapori, po drugi pa tudi prva zmaga partizanske enote proti nacistom 25. avgusta 1942, to je bila pri vas Rižarna kot prisposoba uničevanja slovenskega življa in nato najkasneje 8. septembra 1943 kapitulacija Kraljevine Italije. Skupna posledica: dogodki in uspehi odpora so bili nadvse pomembni mobilacijski faktor za vstop Slovencev in Slovenk v oboroženi odpor.

Skupno smo se torej borili, formalni vezni člen je bil tedaj in še danes skupni slovenski jezik, dodana vrednost pa zavezanost socialnemu napredku in pravičnosti. Že tedaj ste vedeli vi, pa tudi mi, da je narodnostno vprašanje bistveni sestavni del splošnega boja za demokratične pravice in za enakopravnost.

Pa poglejmo kako so in še danes naše vlade ravnajo s tem bistvenim deležem naših prednikov za osloboditev ne samo Italije in Avstrije. Formalna razlika je le dejstvo, da pri nas na državni ravni še nismo imeli vlade pod vodstvom desnoekstremnih silnic, zato pa smo na deželni vladi to že okusili. Kljub temu pa smo eni in drugi soočeni s tradicijo protislovenske, nasploh nazadnjaške politike: nepriznavanje pravic iz mednarodnih dokumentov je le en izraz tega teptanja naših pravic, razni gospodarski pritiski, politični pritiski in tudi bolj ali manj nasilna masivna asimilacija niso le neki trenutki iz preteklosti, temveč tudi danes še zavestno uporabljeni instrumentariji sil, ki so še vedno v tradiciji fašistične oziroma nacistične ideologije. Le poglejmo, kako nam in vam kratijo

pravico do kakovostne izobraževalne ponudbe, do javne rabe slovenskega jezika v javnem političnem življenju, in tako naprej...

To vse pomeni, da smo bili na primer na Koroškem in še posebej v Avstriji prisiljeni, da smo se tudi kot Zveza koroških partizanov v krogu sicer po strankarski liniji organiziranih združenj bivših odporniških združenj šele uveljavili. Za nas je bila ovira glede socialdemokratske zveze bivših borcev in krščanskodemokratske inačice vsesplošna zaverovanost v sicer veljavni tristrankarski dogovor v nacionalno partnerstvo, v praksi pa celo tudi izvenparlamentarni, prostozidarski domenki o tem, kaj sme biti, in kaj ne. Šele s prihodom novih kadrov, še posebej strokovno izboraženih, v predsedstvo teh združenj, v naših pa s prenosom funkcij na mlajše, splošnopolitično že bolj izkušene, se je začela tudi na avstrijski ravni afirmacija naše zveze kot – v tem primeru pač četrtega tvornega faktorja v avstrijskem odporu.

Priznam, da nam je to uspelo predvsem samo s tem, da so ali smo prevzeli funkcije ljudi, ki smo sicer ideološko po svoje opredeljeni, smo verni, ali ne. Vendar se vsi zavedamo, da gre sicer za politično združenje, ki pa je hkrati zveza ljudi s skupnim interesom ohraniti zgodovinsko resnico. Le tako je uspelo prebiti led in doseči skupno zavest. To pa znotraj naše organizacije kot tudi v sodelovanju z vseavstrijskimi združenji, predvsem pa z mnogimi lokalnimi iniciativami tudi v na regionalni ravni. Nič kaj čuda, da nam je uspelo zgraditi po tej poti tudi antifašistično omrežje, ki se bolj in bolj odraža tudi v konkretnih projektih, ki jih skupno izvršujemo, deloma pa si celo delimo odgovornosti – recimo v delovanju našega muzeja pri Peršmanu.

Poznamo tudi vaše pozicije in vemo za določena odprta vprašanja znotraj vaših struktur. Nimam namena, da bi to komentiral! Spregovoriti pa želim še o našem sodelovanju. Prepričan sem, da smo še vse premalo organizirano povezani, da bi lahko še tesneje sodelovali – pač v smislu, o katerem sem govoril uvodoma. Kajti nujno bo, da splošnemu oživljanju desne in ekstremne miselnosti postavimo masproti kar se da širok antifašističen odpor, hkrati pa z našim povezovanjem dokažemo tudi Sloveniji, da je vsakršna politika revidiranja zgodovinskih resnic usodna za celoten narod. In da se bi morala tudi Slovenija bolj dosledno zavzemati na bilateralni ravni z Avstrijo oziroma Italijo, da sta državi kot poraženki mednarodno obvezani, da zaščitita in razvijata svojo slovensko narodno skupnost. In da sta naši državi pridobili svojo ponovno samostojnost le zaradi odpora tudi/ali predvsem Slovencev.

Ta odpor je terjal na Koroškem nad tisoč partizanskih življenj. Tudi pri vas se imamo spominjati morja žrtev obeh vojn in političnih režimov, ki so bili odgovorni za te poboje in pokole. Zavedajmo se, da so dali življenje za to, da mi danes živimo. Torej ne ohranjajmo le spoštljivega spomina nanje, temveč

dokažimo - vsak dan - tudi z našimi prizadevanji v širokem odporu desno ekstremnim tendencam po celi Evropi, da smo njihove smrti tudi vredni.

Smrt fašizmu – svoboda narodu!